

คู่มือการลงทุน ใน สาธารณรัฐกานา

THAILAND
BOARD OF INVESTMENT

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

คำนำ

กานา เดิมรู้จักกันในนาม “Gold Coast” เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ที่มีความมั่นคงทางการเมือง และ มีความเป็นประชาธิปไตยสูง นอกจากนั้น กานา ยังเป็นสมาชิกของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) จึงเป็นข้อได้เปรียบในการใช้กานาเป็นประตูสู่ภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก

จากความโดดเด่นดังกล่าว กอปรกับทรัพยากรธรรมชาติ ทั้ง ทองคำ เพชร ป่าไม้ ประมง และ พืชเศรษฐกิจ เช่น โกโก้ที่อุดมสมบูรณ์ กานาจึงเป็นตลาดเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้เล็งเห็นศักยภาพและสนับสนุนให้นักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุน เพื่อสร้างฐานการผลิตใหม่ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวมได้ ถึงแม้ว่าการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนามักจะมีความเสี่ยงและอุปสรรคต่างๆ แต่หากนักลงทุนมีการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบ และ รอบคอบ เปรียบเทียบกับโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนสูงแล้ว ก็ไม่น่ามองข้ามไป

อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศซึ่งเป็นตลาดใหม่ยังมีอยู่อย่างจำกัด BOI จึงเห็นควรจัดทำคู่มือวิเคราะห์โอกาสและสู่ทางการลงทุนของไทยในตลาดใหม่ และจัดทำฐานข้อมูลทางธุรกิจ นโยบาย และกฎระเบียบอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่สำหรับนักลงทุนไทยและเตรียมความพร้อมในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในการแย่งชิงโอกาสในตลาดใหม่ ซึ่งปัจจุบันถึงจุดอิมตัวที่เร็วกว่าในอดีตค่อนข้างมาก

สารบัญ

บทที่ 1: ข้อมูลพื้นฐาน	1
1.1 บทนำ	2
1.2 ภูมิประเทศ	3
1.3 ข้อมูลอื่นๆ	4
บทที่ 2: การเมือง สังคม เศรษฐกิจ และ โครงสร้างพื้นฐาน	5
2.1 การเมือง	6
2.2 สังคม	8
2.3 เศรษฐกิจ	9
2.4 โครงสร้างพื้นฐาน	10
บทที่ 3: ปัจจัยแวดล้อมในการลงทุน	15
3.1 กฎระเบียบ	16
3.2 ระบบภาษีของประเทศกานา	17
3.3 การประกอบธุรกิจ	18
3.4 ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจ	21
3.5 ความตกลงที่สำคัญระหว่างประเทศ	25
3.6 นโยบายและสถานภาพทางการเงิน	28
บทที่ 4: โอกาสและสู่ทางการลงทุน	32
4.1 การค้าระหว่างประเทศไทยและกานา	33
4.2 อุตสาหกรรมที่น่าสนใจลงทุน	34
บทที่ 5: หน่วยงานด้านการลงทุนที่สำคัญ	39

บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

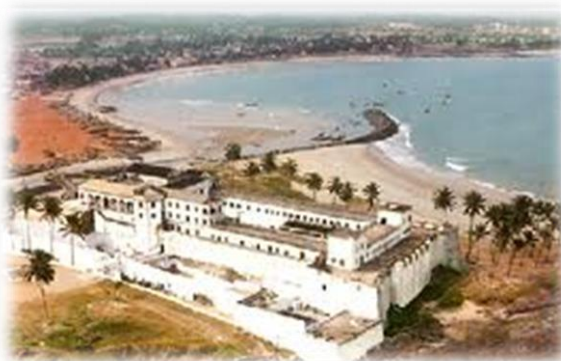
1.1 บทนำ

มีการค้นพบหลักฐานว่าพื้นที่ประเทศกานาเคยมีผู้อยู่อาศัยอยู่นับแต่สมัยยุคทองแดง ประชากรชาวกานาในปัจจุบันมาจากการอพยพของผู้คนจากถิ่นต่างๆ มารวมตัวกัน โดยส่วนใหญ่ คือ เผ่าอาคันที่อพยพลงมาทางใต้เมื่อช่วงประมาณศตวรรษที่ 14 และได้ตั้งอาณาจักร อชันติ (Ashanti Empire) ต่อมานักเดินเรือชาวยุโรป ซึ่งมีทั้งชาวโปรตุเกส สเปน อังกฤษและฮอลันดาได้เข้ามาขุดหาทองในพื้นที่เมื่อปลายศตวรรษที่ 15 และเรียกขานกันว่าท่าแห่งทองคำ (Gold Coast)

พระราชานักรบ Ashanti สังเกตเครื่องประดับทองคำของพระราชานักรบ

ชาวโปรตุเกสได้สร้าง “Elmina Castle” (ปราสาทเหมือง) ขึ้นที่เมืองท่า เพื่อใช้เป็นแหล่งค้าทอง งาช้าง และทาสและเพิ่มอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในพื้นที่ ในระยะเวลา 2-3 ร้อยปีต่อมา พื้นที่โกลด์โคสต์มีอีกชื่อว่า “หลุมศพของคนขาว” เนื่องจากมีนักเดินทางจำนวนมากจบชีวิตลงด้วยโรคมมาเลเรียและโรคอื่นๆในพื้นที่ดังกล่าว

Elmina Castle

ในปี 2439 ประเทศอังกฤษเข้ายึดพื้นที่และผนวกพื้นที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคม และแม้ว่ามีแรงต่อต้านอังกฤษจากอาณาจักรอชันติซึ่งมีจุดศูนย์กลางอยู่ทางภาคเหนือ แต่ในที่สุดก็พ่ายแพ้อังกฤษ เมื่อปี 2445 ประเทศกานาได้รับเอกราชเมื่อปี 2500 ภายใต้การนำของนาย ควาเม นกรูฮ์มา (Kwame Nkrumah)

ประธานาธิบดี ความะ นกรูฮ์มา (Kwame Nkrumah) บิดาแห่งกานา

1.2 ภูมิประเทศ

กานาเป็นประเทศที่มีภูมิอากาศร้อนชื้น บริเวณชายฝั่งทะเลมีอากาศอบอุ่นและแห้ง ภาคเหนือมีอากาศร้อนและแห้ง ภาคตะวันตกเฉียงใต้มีอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิปกติประมาณ 21-30 องศาเซลเซียส มีฤดูฝนปีละ 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนมีนาคม-กรกฎาคม และกันยายน-ตุลาคม อากาศร้อนที่สุด ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน อุณหภูมิอาจขึ้นสูงถึง 35 องศาเซลเซียส

กานา ตั้งอยู่บริเวณแอฟริกาตะวันตก ทิศเหนือติดกับบูร์กินาฟาโซ ทิศตะวันออกติดกับโตโก ทิศตะวันตกติดกับโกตดิวัวร์ ทิศใต้ติดกับมหาสมุทรแอตแลนติกบริเวณอ่าวกินี ชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 539 กิโลเมตร มีพื้นที่ 239,537 ตร.กม. (เล็กกว่าประเทศไทยประมาณครึ่งหนึ่ง)

1.3 ข้อมูลอื่นๆ

1.3.1 ธงชาติ: สีแดง แสดงถึง “เลือดที่หลั่งในการกอบกู้อิสรภาพ” สีเขียว หมายถึง “ทรัพยากรธรรมชาติ” และ สีเหลืองทอง หมายถึง “แร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์”

1.3.2 เมืองสำคัญ: เมืองหลวงคือ กรุงอักกรา (Accra) และมีเมืองสำคัญอื่นๆ เช่น คูมาซี (Kumasi)

1.3.3 หน่วยเงินตรา: เซดี (Cedi) อัตราแลกเปลี่ยน 1 เซดี เท่ากับประมาณ 23 บาท (ข้อมูลวันที่ 24 มีนาคม 2553)

บทที่ 2: การเมือง สังคม เศรษฐกิจ และ โครงสร้างพื้นฐาน

2.1 การเมือง

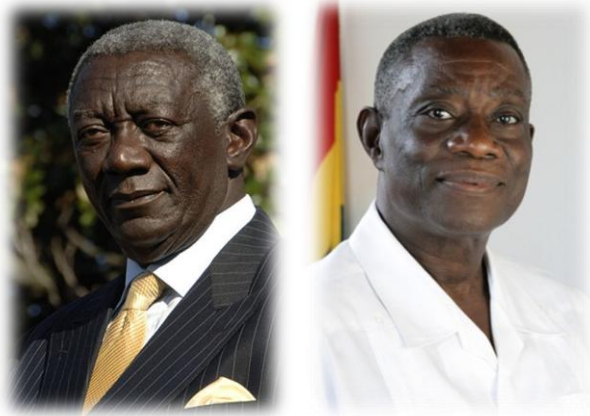
ประเทศกานาได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อปี 2500 และภายหลังการได้รับอิสรภาพ ประเทศกานาได้ผู้นำพรรคประชาชน (CPP) นายควาเม นกรูห์มา (Kwame Nkrumah) ซึ่งชนะการเลือกตั้งเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศก่อนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีภายหลังการเปลี่ยนระบบประเทศเป็นสาธารณรัฐในปี 2503 และดำเนินนโยบายการปกครองโดยอิงโซเวียต ซึ่งภายหลังได้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้พรรค CPP เป็นพรรคการเมืองที่ถูกกฎหมายเพียงพรรคเดียวในขณะที่ตนเองเป็นประธานาธิบดีตลอดชีพ

ในปี 2509 รัฐบาลของประธานาธิบดีควาเมถูกยึดอำนาจโดยทหารนำโดยนายพลเอมานูเอล ควาซี โคโตกา (Emmanuel Kwasi Kotoka) ประเทศกานาต้องเผชิญอยู่ในวังวนของการยึดอำนาจและรัฐประหาร ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้งจนถึงประมาณปี 2524 เมื่อพลอากาศเจอรี่ โรอลิ่ง (Jerry Rawling) เข้ายึดอำนาจฉีกรัฐธรรมนูญและยุบพรรคการเมืองทั้งหมด เศรษฐกิจของประเทศเข้าสู่ภาวะถดถอยในระยะต่อมาและในปี 2535 ประเทศกานาต้องขอรับความช่วยเหลือจาก IMF ในปีเดียวกันได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่อนุญาตให้มีการตั้งพรรคการเมืองหลายพรรคได้

เอมานูเอล ควาซี และ เจอรี่ โรอลิ่ง

ทั้งนี้พลอากาศเจอรี่ ในฐานะหัวหน้าพรรคสภาประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Democratic Congress - NDC) ชนะการเลือกตั้งในปี 2535 และครั้งต่อมาเมื่อปี 2539 โดยไม่สามารถลงสมัครได้ในปี 2543 ตามข้อจำกัดในการดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้พรรคฝ่ายค้าน คือ พรรคชาตินิยมใหม่ (New Patriotic Party -NPP) นำโดยนายจอห์น คูฟู (John Kufuor) ชนะการเลือกตั้งในปี 2543 และ 2547 ครองตำแหน่งครบ 2 วาระเช่นกัน ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อปี 2551 พรรค NDC กลับมาเป็นรัฐบาลอีกครั้ง โดยมีนายจอห์น มิลล์ (John Mills) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีคนล่าสุดของประเทศ

จอห์น คูฟู และ จอห์น มิลล์

สภาพแวดล้อมทางการเมืองของประเทศกานาค่อนข้างสงบ ภายหลังจากมีรัฐธรรมนูญ เมื่อปี 2535 โดยไม่เคยเกิดสงครามกลางเมือง และมีความมั่นคงทางการเมืองค่อนข้างมาก การถ่ายโอนอำนาจเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่มีการยึดอำนาจหรือเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเพื่อครองอำนาจต่อ แม้ผลการเลือกตั้งระหว่างผู้ชนะและแพ้ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของระบบประชาธิปไตยในประเทศ ส่งผลให้การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและราบรื่น ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศกานาจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงทางการเมืองน้อยที่สุดในทวีปแอฟริกาประเทศหนึ่ง

ระบบการปกครองของกานา

ประเทศกานาใช้รัฐธรรมนูญ ปี 2535 เป็นพื้นฐานในการปกครองประเทศ กล่าวคือ ระบบประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งและเป็นผู้นำฝ่ายบริหาร ประเทศกานามีสภาแห่งชาติสภาเดียว ซึ่งมีสมาชิกสภา 230 ที่นั่ง โดยทั้งสภาและประธานาธิบดีมีวาระคราวละ 4 ปี ประเทศกานาใช้ระบบกฎหมายผสมผสาน (Pluralistic Systems)¹ เป็นระบบกฎหมายหลักในการปกครองประเทศ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law Systems) ที่อังกฤษใช้ และระบบกฎหมายประเพณีท้องถิ่น (Customary Law System) โดยปัจจุบันยังไม่ยอมรับการตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ทั้งนี้ ประเทศกานาแบ่งการปกครองออกเป็น 10 ภูมิภาค โดยภูมิภาคที่มีความสำคัญที่สุด คือ ภูมิภาคอักครารอบนอก (Greater Accra) ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง และภูมิภาคอชานติ (Ashanti) ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองคูมาสี เนื่องจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีประชากรรวมกว่า 7 ล้านคน

¹ <http://www.hg.org/article.asp?id=7155> และ http://www.thailaws.com/aboutthailaw/thai_03.htm เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ปี 2554

2.2 สังคม

2.2.1 ประชากร

ในปี 2553 ประเทศกานามีประชากรประมาณ 24.3 ล้านคน และกว่าร้อยละ 50 ของประชากร อาศัยอยู่ในเขตเมือง แม้ประเทศกานาจะเป็นประเทศกสิกรรมแต่กว่าร้อยละ 8 ของประชากรในประเทศยังคงขาดสารอาหาร ประชากรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงสุขอนามัยที่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ยังมีอัตราการเสียชีวิตของมารดาจากการตั้งครรภ์/คลอดบุตรที่สูง² อย่างไรก็ตาม ประชากรประเทศกานามีการศึกษาที่ดี โดยกว่าร้อยละ 83 ของเยาวชนในประเทศได้ไปโรงเรียน ซึ่งถือเป็นอัตราสูงที่สุดในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก

2.2.2 ศาสนา

ประเทศกานาเป็นประเทศที่มีเสรีในการนับถือศาสนา โดยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาคริสต์ประมาณ ร้อยละ 64 ศาสนาดั้งเดิมของท้องถิ่น ร้อยละ 18 อิสลามร้อยละ 14 และอื่นๆ ร้อยละ 4

ชาวกานาให้ความสำคัญกับพิธีศพมาก

² ระหว่างปี 2546-2551 อัตราเสียชีวิตของมารดาจากการตั้งครรภ์/คลอดบุตรในประเทศกานาอยู่ที่ 560 รายต่อการคลอดที่ปลอดภัย 100,000 ราย

2.2.3 เชื้อชาติ

ประชากรในประเทศกานามีเชื้อชาติที่หลากหลายดังเช่นประเทศส่วนใหญ่ในทวีปแอฟริกา กล่าวคือ ประมาณร้อยละ 52.4 ของประชากร คือ ชนเผ่า อาคัน (Akan) ที่เคยมีอิทธิพลในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกนับแต่อดีต และเคยต่อต้านการเข้าปกครองของชาวยุโรปในยุคล่าอาณานิคม รองลงมา คือ เผ่ามอซซี (Mossi/Mole-Dagbon) ร้อยละ 15.8 เผ่าเอเว (Ewe) ร้อยละ 11.9 เผ่ากา-อาดังเม (Ga-Adangme) ร้อยละ 7.8 เผ่ากูร์มา (Gurma) ร้อยละ 3.3 เผ่าโยรูบา (Yoruba) ร้อยละ 1.3 และเผ่าอื่นๆร้อยละ 7.5

2.2.4 ภาษา

ประเทศกานาใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและภาษาทางการของประเทศ โดยเป็นภาษาหลักที่ใช้ในระบบการศึกษา อย่างไรก็ตาม ชาวกานาส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาของเผ่าตนได้เป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้ประเทศกานามีภาษาที่ใช้อยู่ในประเทศกว่า 47 ภาษา ซึ่งรัฐบาลให้การสนับสนุนการศึกษาภาษาท้องถิ่นอย่างเป็นทางการอยู่ 9 ภาษา นอกจากนี้ในปัจจุบัน พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ให้ความสนใจศึกษาภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้อย่างแพร่หลายในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกเพิ่มขึ้น

2.3 เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจประเทศกานาจัดอยู่ในระดับกลาง อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ โดยในยุคสมัยอาณานิคม ถือเป็นแหล่งทองคำที่สำคัญ และในปัจจุบันประเทศกานายังคงเป็นแหล่งผลิตทองคำที่สำคัญของโลก ทั้งนี้ประเทศกานาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเด่นที่สุดประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก อนึ่งในปี 2553 ประเทศกานามีรายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ที่ 1,385 ดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 29 ในทวีปแอฟริกา ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (คิดตามหลักความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ) อยู่ที่ 32.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สูงเป็นอันดับที่ 15 ในทวีปแอฟริกา ทั้งนี้อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติระหว่างปี 2513-2551 เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.1 สูงเป็นอันดับที่ 12 ในทวีป

ตารางที่ 1: ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ

ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ	กานา	ไทย	ปี	แหล่งที่มา
การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	5	7.5	2553	IMF
GDP (PPP, พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	38	584.8	2553	IMF
รายได้ต่อประชากร (PPP, ดอลลาร์สหรัฐฯ)	1609	8643.6	2553	IMF
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	9.1	3.0	2553	IMF
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-2.1	11.1	2553	IMF
การจ้างงาน (ร้อยละของประชากรอายุ 15 - 64)	59.1	71.5	2551	HDR
สัดส่วนผู้มีรายได้ต่ำกว่า 1.25 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน	38	น้อยกว่าร้อยละ 2	2543 - 2551	HDR
ค่าจ้างขั้นต่ำ (ดอลลาร์สหรัฐฯต่อเดือน)	128	304.0	2544 - 2551	HDR

ที่มา: มูลนิธิ สวค. ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

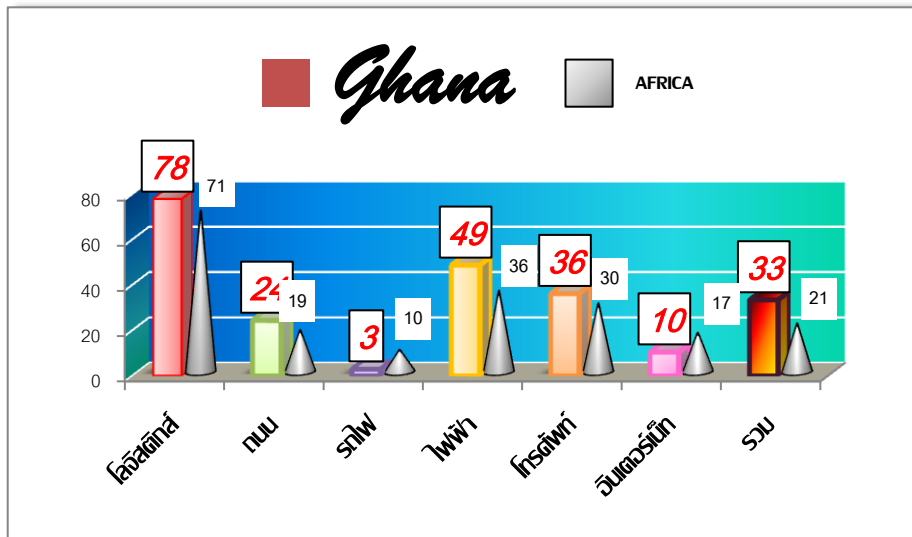
ปัจจุบันประเทศกานาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เช่น WTO – World Trade Organization โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 1 มกราคม ปี 2538 และ ECOWAS – Economic Community of West African States

2.4 โครงสร้างพื้นฐาน

จากการจัดอันดับของดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านการขนส่ง (Logistic Performance Index: LPI)³ สํารวจโดยธนาคารโลกในปี 2553 พบว่า ประเทศกานาได้คะแนน 2.47 ถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพอันดับที่ 21 ของประเทศในกลุ่มแอฟริกา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการขนส่งในประเทศกานาจัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเมื่อเทียบกับประสิทธิภาพโดยรวมในภูมิภาค

³ การคำนวณค่าดัชนี LPI (Logistics Performance Index) นั้น ประมวลจากการสอบถามบริษัทที่ให้บริการด้านการขนส่งกว่าร้อยละ 100 โดย ประมวลจากปัจจัยด้านการขนส่งในด้านต่างๆ เช่น พิธีการศุลกากร อัตราค่าขนส่ง ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการให้บริการ (ระบบตรวจสอบสินค้า) ระยะเวลาในการขนส่ง ความสามารถของบริษัทขนส่งในท้องถิ่น และนำมาคำนวณดัชนีโดยมีค่าระหว่าง 1 (ต่ำที่สุด) ถึง 5 (ดีที่สุด) ความแตกต่างเพียง 1 จุด (ยกตัวอย่าง ระหว่างประเทศที่ได้ 2.5 และ 3.5) นั้นแสดงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการนำเข้ามากกว่า 6 วัน การส่งออกที่มากกว่า 3 วัน และความเสี่ยงในการถูกลักขโมยสินค้ามากกว่า 5 เท่า

แผนภาพที่ 1: ดัชนีชี้วัดศักยภาพระบบสาธารณูปโภคของกานา

ที่มา: มุลนิธิ สวค. ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

2.4.1 ระบบการขนส่งทางอากาศ

ปัจจุบันประเทศกานามีสนามบิน 12 แห่ง (ปูพื้นผิวเรียบ 6 แห่ง) โดยสนามบินที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ สนามบินนานาชาติโคโตกา (Kotoka International Airport) ณ กรุงอักครา นอกจากนี้ประเทศกานามีสายการบินประจำชาติ คือ สายการบินนานาชาติกานา (Ghana International Airlines-GIA) ซึ่งให้บริการบินตรงสู่เมืองที่สำคัญในยุโรป เช่น ลอนดอน และ ดัสเซิลดอร์ฟ เป็นต้น

2.4.2 ระบบการขนส่งทางถนน

เป็นระบบการขนส่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในประเทศกานา กล่าวคือ กว่าร้อยละ 97 ของบุคคลและสินค้าพึ่งพาระบบนี้ในการเดินทาง ในปัจจุบันประเทศกานามีถนนระยะทางรวม 40,186 กิโลเมตร โดยประมาณ 1 ใน 3 คือ เส้นทางหลวงที่เชื่อมต่อกับเมืองและชนบทต่างๆ ของประเทศกานา ประเทศกานามีเส้นทางหลวงที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ ได้แก่ ประเทศโตโก เบนิน โกตดิวัวร์ ไนจีเรีย และ เบอร์กินาฟาโซ

2.4.3 ระบบการขนส่งทางราง

เป็นระบบการขนส่งที่ค่อนข้างล่าสมัยและเป็นระบบรางเดียว โดยมีระยะทางรวมประมาณ 953 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ราบทางภาคใต้ของประเทศและพื้นที่ชนทางเหนือของจังหวัดคูมาสิ (Kumasi) อย่างไรก็ตาม ในปี 2553 กระทรวงคมนาคมได้แถลงนโยบายพัฒนาเส้นทางรถไฟให้ทันสมัยโดยมีแผนที่จะใช้งบประมาณกว่า 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁴ นอกจากนี้ในปัจจุบันเมืองหลวงอักครา (Accra) กำลังศึกษาแผนก่อสร้างระบบรถไฟใต้ดิน ซึ่งคาดว่าจะสามารถสรุปผลได้ภายในสิ้นปี 2554

2.4.4 ระบบขนส่งทางน้ำ

ประเทศกานาเป็นประเทศที่มีทางออกทางทะเลสู่มหาสมุทรแอตแลนติกโดยตรง ในปัจจุบันมีท่าเรือที่สำคัญอยู่ 2 แห่ง ที่เมืองทาโคราดี (Takoradi) และเมืองเทมา (Tema) นอกจากนี้ประเทศกานามีเส้นทางเดินเรือน้ำจืดภายในประเทศที่สำคัญทางแม่น้ำและทะเลสาบ รวมระยะกว่า 1,293 กิโลเมตร

⁴ <http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/artikel.php?ID=178958>

2.4.5 โทรคมนาคม

ประเทศกานาถือว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตในการเข้าถึงบริการด้านโทรคมนาคมที่ค่อนข้างสูง โดยในปี 2551 พบว่า จำนวนการจดทะเบียนโทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรศัพท์บ้าน 50 เครื่อง ต่อประชากร 100 คน ซึ่งเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2543 ที่อัตราการจดทะเบียนมีเพียง 1.5 ประเทศกานาจึงเป็นประเทศที่มีอัตราการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มากเป็นอันดับที่ 17 ในกลุ่มประเทศแอฟริกา ในขณะที่ด้านอินเทอร์เน็ต จากดัชนีจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในปี 2551 พบว่าในประชากร 24 ล้านคน มีประมาณ 1 ล้านคนที่ขอใช้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากเป็นอันดับที่ 25 ในทวีป

2.4.6 ไฟฟ้า

ประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกามีปัญหาในด้านการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคในประเทศ ในส่วนของประเทศกานา ในปี 2551 กว่าร้อยละ 47 ของประชากรในประเทศมีปัญหาในการใช้ไฟฟ้า หน่วยงานที่ให้บริการจำหน่ายไฟฟ้า เป็นหน่วยงานของรัฐ คือ Volta River Authority (VRA) และ Electricity Company of Ghana ซึ่งในปี 2552 มีกำลังการผลิตไฟฟ้ารวมประมาณ 8.204 พันล้านกิโลวัตต์⁵ โดยร้อยละ 70 ของการผลิตมาจากพลังงานน้ำที่เขื่อนอโคซอมโบ (Akosombo Dam) อนึ่งในปี 2543 ประเทศกานาซึ่งเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจกลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ได้เข้าร่วมโครงการความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกเพื่อเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก⁶

⁵ <http://www.indexmundi.com/map/?v=79>

⁶ <http://www.mbandi.com/indy/powr/af/gh/p0005.htm>

2.4.7 น้ำ

ประเทศกานามีทรัพยากรน้ำจืดที่อุดมสมบูรณ์ โดยแหล่งน้ำสะอาดที่สำคัญของประเทศกานามาจากแม่น้ำวอลตา (Volta) และแม่น้ำสายต่างๆ รวมถึงแหล่งน้ำใต้ดินและจากทะเลสาบวอลตา ซึ่งเป็นทะเลสาบจำลองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก อย่างไรก็ตาม ประเทศกานายังคงประสบกับปัญหาด้านระบบสาธารณสุขและน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของโรคระบาดส่วนใหญ่ในประเทศ

บทที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมในการลงทุน

รัฐบาลกานาในปัจจุบันได้ร่างนโยบาย โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศกานาให้ดีขึ้น หรือ เพื่อสร้าง “Better Ghana” ให้ได้ก่อนสิ้นวาระ และเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์นี้ รัฐบาลเน้นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมธุรกิจ เอกชนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยเชื่อว่าหากภาคเอกชนมีความเข้มแข็งก็จักส่งผลถึงการขยายตัวของเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวมที่ดีขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลได้ริเริ่มโครงการพิเศษ คือ โครงการการพัฒนา ภาคเอกชน (Private Sector Development - PSD) เพื่อเผชิญความท้าทายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา เช่น เพื่อส่งเสริมการแข่งขันเสรี การลดค่าใช้จ่ายในการประกอบธุรกิจ และการเพิ่มสินเชื่อให้ภาคเอกชนโดยรวม นอกจากนี้ ภายใต้โครงการ PSD ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานปฏิรูปองค์กรและกฎหมายที่อำนวยความสะดวกในการร่าง หรือแก้ไขกฎหมายต่างๆ ในการประกอบธุรกิจ อาทิ พระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัท กฎหมายล้มละลาย กฎหมาย ปรามปรามการฟอกเงิน และกฎระเบียบธุรกิจประกันภัย เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมการลงทุนในประเทศให้สูงขึ้น เทียบได้กับมาตรฐานสากล

3.1 กฎระเบียบ

ปัจจุบันกฎระเบียบด้านการลงทุนและประกอบธุรกิจในประเทศกานามีโครงสร้างที่เป็นสากล กล่าวคือ ให้ความสำคัญในทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิแรงงาน และส่งเสริมระบบไกล่เกลี่ยในกรณีเกิดข้อพิพาท นอกจากนี้ ประเทศกานาเป็นภาคีในการประชุมนานาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานอุตสาหกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา โดยมี หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายและบัญชีในการประกอบธุรกิจ

ทั้งนี้ กฎระเบียบเกี่ยวข้องกับการลงทุนที่สำคัญที่สุดในประเทศกานา ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนปี 2537 (Ghana Investment Promotion Act, 1994) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการลงทุน (Ghana Investment Promotion Center - GIPC) เพื่อ รับผิดชอบในการประสานและดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในทุกภาคอุตสาหกรรม ยกเว้น อุตสาหกรรมเหมืองแร่และน้ำมัน
2. การสงวนการลงทุนในกิจการบางประเภทให้ชาวกานา อาทิ การขายของในตลาด โชห่วย แผงลอย บริการรถสาธารณะ (แท็กซี่) หรือรถเช่า ร้านตัดผม ร้านเสริมสวย การออกสลาก และธุรกิจด้านการ พนันทั้งหมด ยกเว้นการพนันด้านกีฬาหรือ “โต๊ะบอล”
3. การให้อำนาจหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนมีสิทธิในการกำหนดสิทธิประโยชน์พิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุน ในอุตสาหกรรมที่รัฐเห็นว่ามีมีความสำคัญ โดยต้องดำเนินการผ่านคณะกรรมการของหน่วยงานและ ได้รับการอนุมัติจากประธานาธิบดี
4. การกำหนดเงินลงทุนขั้นต่ำสำหรับนักลงทุนต่างชาติ โดยกำหนดมูลค่าลงทุนขั้นต่ำที่ 10,000 ดอลลาร์ สหรัฐฯ สำหรับการเข้าร่วมทุนกับชาวกานา และ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับการลงทุนโดยไม่มีผู้ ร่วมทุนในทุกกิจการ ยกเว้น กิจการค้าที่มูลค่าลงทุนขั้นต่ำ คือ 300,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ อนึ่ง สำหรับการ ลงทุนในตลาดทุนหรือตราสารหนี้ หรือในการลงทุนเพื่อการส่งออกไม่ต้องดำเนินการตามระเบียบนี้
5. การกำหนดให้กิจการที่มีการลงทุนโดยชาวต่างชาติต้องมาจดทะเบียนกับหน่วยงานส่งเสริมการลงทุน

6. การกำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการลงทุน อาทิ สิทธิด้านการส่งกำไรออกนอกประเทศ การส่งรายได้ที่ได้รับในรูปของเงินเดือน การกำหนดโควตาการจ้างงานชาวต่างชาติ (จำนวนที่อนุญาตขึ้นอยู่กับมูลค่าเงินลงทุน) การยกเว้นและลดหย่อนภาษีศุลกากรและภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าในหมวด 82, 84, 85 และ 98 และการนำเข้าเครื่องจักร การกำหนดสิทธิประโยชน์ด้านภาษีสำหรับการลงทุนในพื้นที่ต่างๆ ตามรูปภาพ ดังนี้

3.2 ระบบภาษีของประเทศกานา

ปัจจุบันประเทศกานามีกฎระเบียบที่สำคัญด้านการจัดเก็บภาษีสำหรับผู้ลงทุนอยู่ 2 ฉบับ คือ The Internal Revenue Act, 2000 และ The Vat Act, 1998 ซึ่งได้กำหนดอัตราภาษีที่สำคัญ ดังนี้

3.2.1 ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

จัดเก็บในอัตราร้อยละ 25 โดยได้กำหนดอัตราพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2: แสดงอัตราภาษีสำหรับกิจกรรมพิเศษ

กิจกรรม	อัตราภาษี
การส่งออกสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าหลัก เช่น สินค้าเกษตรนอกจากโกโก้ สินค้าที่ผลิตในประเทศ สินค้าแปรรูป เป็นต้น	8%
กิจการโรงแรม	22%
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	22%
ธนาคารในเขตนอกเมือง	8%
บริษัทในเขตการค้าเสรี	8%
สถาบันการเงิน	20%

ที่มา: www.state.gov ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม ปี 2554

3.2.2 ภาษีขายและภาษีมูลค่าเพิ่ม (Sales Tax/ Value Added Tax: VAT)

ภาษีนี้ จัดเก็บตามสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นในประเทศกานา โดยอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 12.5

3.2.3 ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Taxes)

อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 3: เปรียบเทียบอัตราภาษีระหว่างชาวท้องถิ่นและชาวต่างชาติ

ลักษณะ	ชาวท้องถิ่น	ชาวต่างชาติ
ดอกเบียร์และป็นผล	8%	8%
ค่าลิขสิทธิ์	-	10%
ค่าเช่า	-	10%
บริการ	5%	15%

ที่มา: www.state.gov ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม ปี 2554

3.2.4 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)

ตารางที่ 4: แสดงอัตราภาษีเงินได้บุคคล

รายได้ที่ต้องชำระภาษี	อัตราภาษี
240 GHc แรก	0%
240 GHc ต่อมา	5%
1200 GHc ต่อมา	10%
7,920 GHc ต่อมา	17.5%
ส่วนเกิน 9,600 GHc	25%

ที่มา: www.gipc.org.gh ข้อมูล ณ วันที่ 13 สิงหาคม ปี 2554

3.3 การประกอบธุรกิจ

ประเทศกานาถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพและเสถียรภาพสูงในกลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก แม้การจัดการและการให้ข้อมูลต่างๆ ยังขาดประสิทธิภาพอยู่บ้างแต่ก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต่างชาติ ประเทศกานามีหน่วยงานส่งเสริมการลงทุน หรือ Ghana Investment Promotion Center (GIPC) ซึ่งทำหน้าที่ One-stop-service ให้ความช่วยเหลือนักลงทุนที่ต้องการเข้ามาลงทุนในประเทศ พร้อมเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ หรือขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจ⁷

⁷ รายละเอียดหน่วยงานที่สำคัญซึ่งสามารถสนับสนุนนักลงทุนไทย โปรดดูในบทที่ 5

3.3.1 ขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจ

1. ตั้งชื่อบริษัทและขึ้นทะเบียน (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วัน) ค่าใช้จ่ายประมาณ 80 GHc (1,600 บาท) โดยในขั้นตอนการตั้งชื่อบริษัทนั้น จะต้องทำการสำรวจก่อนว่าชื่อที่จะใช้ต้องไม่ซ้ำกับชื่อบริษัทที่มีอยู่แล้ว
2. คณะกรรมการตรวจสอบแบบฟอร์มที่จำเป็นในการขอใบรับรองการเริ่มต้นธุรกิจ (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วัน) ค่าใช้จ่ายประมาณ 2 GHc (40 บาท)
3. รับใบรับรองการเริ่มต้นธุรกิจจากกรมทะเบียนทั่วไป (ระยะเวลาดำเนินการ 2 วัน) ค่าใช้จ่ายประมาณ 10 GHc+ร้อยละ 0.5 ของทุนเริ่มต้น (200 บาท+ภาษีทุนร้อยละ 0.5)
4. นำเงินลงทุนขั้นต่ำที่กำหนดตามกฎหมายฝากธนาคาร (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วัน ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น)
5. ดำเนินการขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจที่นครหลวง (ระยะเวลาดำเนินการ 7 วัน) ค่าใช้จ่ายประมาณ 91.5 GHc (ประมาณ 1830 บาท) อนึ่ง ค่าใช้จ่ายไม่คงที่ขึ้นอยู่กับลักษณะธุรกิจที่ขออนุญาต
6. มีการเข้าตรวจสอบพื้นที่ธุรกิจ (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วัน ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น)
7. ดำเนินการลงทะเบียนกับกองทุนประกันสังคม (ระยะเวลาดำเนินการ 1 วัน ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น)

3.3.2 เงินลงทุนขั้นต่ำและการถือครองที่ดิน

- 1) เงินทุนขั้นต่ำ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ และ 3 แสนดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับกิจการค้า
- 2) ชาวต่างชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดิน การถือครองที่ดินต้องอยู่ในลักษณะการเช่า โดยมีระยะเวลาสูงสุด 99 ปี

3.3.3 การจ้างงาน

ประเทศกานามีกฎระเบียบที่สำคัญด้านแรงงาน คือ The Labour Act, 2003 ซึ่งควบคุมการจ้างงานและกฎระเบียบครอบคลุมทั้งที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ผู้ว่าจ้างและสหภาพ รวมถึงการรับรองและปกป้องสิทธิแรงงาน การกำหนดสุขอนามัยในพื้นที่ปฏิบัติงานและมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน อนึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1) ค่าแรงพื้นฐาน

ค่าแรงพื้นฐานในประเทศกานานี้กำหนดร่วมกันโดยภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน) สหภาพแรงงาน และสภานายจ้างในอุตสาหกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงปัจจัย เช่น อัตราเงินเฟ้อของสินค้าอุปโภคบริโภค และมีการพิจารณาทุกปี ทั้งนี้ค่าแรงพื้นฐานในประเทศกานาในปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 3.11 GHc (ประมาณ 63 บาท) ต่อวัน นอกจากนี้ นายจ้างมีภาระต้องสมทบกองทุนประกันสังคมในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่าจ้าง

2) เวลาทำงานและการจ้างแรงงานเยาวชน

เวลาทำงานปกติ คือ 8 ชั่วโมงต่อวัน และ 5 วันต่อสัปดาห์ โดยสามารถยืดหยุ่นได้ตามลักษณะงานแต่ต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และ 6 วันต่อสัปดาห์ ในส่วนของแรงงานเยาวชนแรงงานเยาวชนไม่สามารถทำงานนอกเวลาได้ และลักษณะต้องไม่เป็นอันตราย (เช่น งานในเหมือง) หรือไม่เหมาะสมทางด้านศีลธรรม

3) วันหยุดและสิทธิการลา

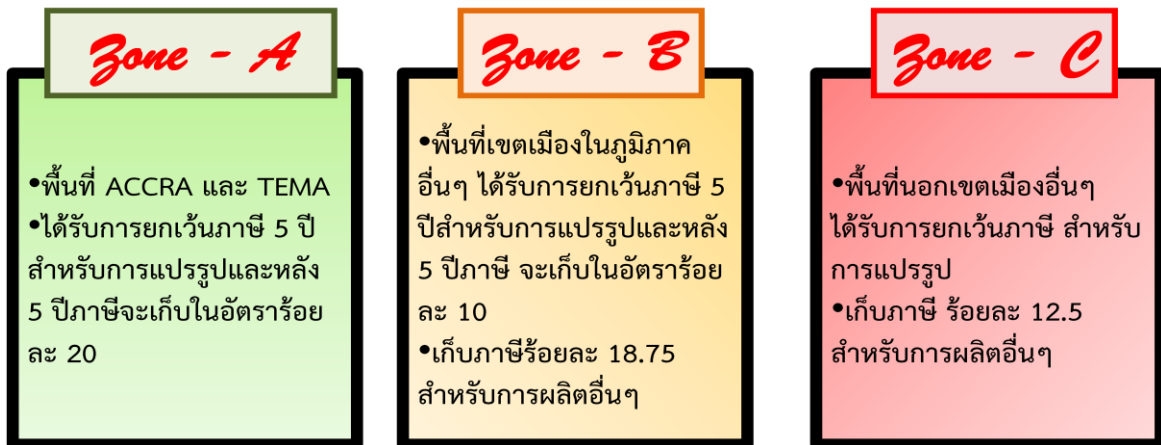
กฎหมายแรงงานได้กำหนดสิทธิลาพักร้อนได้ปีละ 15 วัน ทั้งนี้ สตรีมีสิทธิลาคลอดบุตรได้ 12 สัปดาห์ โดยสามารถลาเพิ่มได้ในกรณีที่แพทย์วินิจฉัยให้พักผ่อนเนื่องจากความผิดปกติ

3.3.4 สิทธิประโยชน์

กิจการที่กานาให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ คือ การแปรรูปสินค้าเกษตร ฝ้าย ไม้ ประมงและการผลิตอื่นๆ ท่องเที่ยว การเงิน และ โทรคมนาคม เป็นต้น โดยในการส่งเสริมการลงทุนได้ แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขต A เขต B และ เขต C ดังแสดงรายละเอียดในรูป

แผนภาพที่ 2: แสดงสิทธิประโยชน์ทางภาษีของการลงทุนในพื้นที่ต่างๆของ ประเทศกานา

ที่มา: Ghana Investment Promotion Center 2011รวบรวมและประมวลผลโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

นอกจากนี้สิทธิประโยชน์ที่นักลงทุนพึงได้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีหลักเกณฑ์และสิทธิประโยชน์ ดังนี้

The Ghana Free Zone Act 1995

- เขตปลอดอากรในกานามีลักษณะพิเศษ คือ ประธานคณะกรรมการเขตการค้าปลอดอากรสามารถขอมติประกาศให้บริษัทหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเขตปลอดอากรได้
- บริษัทที่ได้รับสิทธิต้องส่งออกสินค้าที่ผลิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
- ในปี 2010 มีบริษัทจดทะเบียนในเขตทั้งสิ้น 205 บริษัท ซึ่งสินค้าหลัก คือ เกษตรแปรรูป พลาสติกและเสื้อผ้า
- ได้รับการยกเว้นภาษีธุรกิจรวมระยะเวลา 10 ปี

3.4 ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจ

3.4.1 เสรีภาพทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

จากการจัดอันดับระดับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในปี 2554 ประเทศกานาได้รับคะแนน 59.4 ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้า 0.8 คะแนน ส่งผลให้กานาเป็นประเทศที่มีเสรีภาพทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับที่ 95 ของโลก นอกจากนี้หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาค Sub-Saharan Africa ประเทศกานาอยู่ในอันดับที่ 11 จากทั้งหมด 46 ประเทศ ทั้งนี้ คะแนนโดยรวมของประเทศกานาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยจากทั่วโลก (59.7) และประเทศไทย (64.7) แม้สูงกว่าค่าเฉลี่ยภายในภูมิภาค (53.5)

ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกานาขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยต่อปีกว่าร้อยละ 6 ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของธุรกิจภาคเอกชน การปฏิรูปภาคการเงิน และเสถียรภาพของดัชนีเศรษฐกิจมหภาค อย่างไรก็ตาม ประเทศกานายังคงเผชิญอุปสรรคในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีเสรีมากขึ้นจากปัจจัย เช่น การทุจริต การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ และการขาดประสิทธิภาพในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา

ตารางที่ 5: คะแนนระดับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประเทศกานา ประจำปี 2554

Economic Freedom Score				
Angola	World Average	Regional average	Free economies	Thailand
46.2	59.7	53.5	59.4	64.7

ที่มา: www.heritage.org ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤษภาคม ปี 2554 รวบรวมโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

**ตารางที่ 6: คะแนนและอันดับของการเปิดเสรีด้านต่างๆ
ของประเทศกานาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยทั่วโลก ประจำปี 2554**

Country's World Ranking			
	World Ranking	Scores	World Average
Business Freedom	98	63.4	64.3
Trade Freedom	135	67.8	74.8
Fiscal Freedom	55	83.3	76.3
Government Spending	140	46.1	63.9
Monetary Freedom	162	63.3	73.4
Investment Freedom	50	65	50.2
Financial Freedom	38	60	48.5
Property Rights	52	50	43.6
Freedom From Corruption	69	39	40.5
Labor Freedom	102	56.1	61.5

ที่มา: www.heritage.org ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2554 รวบรวมโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

3.4.2 เสรีภาพด้านการทำธุรกิจ (Business Freedom)

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาประเทศกานามีการปฏิรูประบบการจัดตั้งธุรกิจ โดยการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและเพิ่มความโปร่งใสในระบบ อย่างไรก็ตาม คะแนนเสรีภาพในการประกอบธุรกิจของประเทศกานาในปี 2554 อยู่ที่ 63.4 คะแนน ซึ่งระดับคะแนนดังกล่าวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนเสรีภาพในการประกอบธุรกิจของโลก ซึ่งอยู่ที่ 64.3 คะแนน เนื่องจากระบบการจัดตั้งธุรกิจในประเทศกานายังคงมีความยุ่งยาก

3.4.3 เสรีภาพทางการค้า (Trade Freedom)

คะแนนเสรีภาพทางการค้าของประเทศกานาในปี 2554 อยู่ที่ 67.8 อย่างไรก็ตาม ระดับคะแนนดังกล่าวยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนเสรีภาพทางการค้าของโลก ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดและข้อห้ามต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของอัตราภาษี ค่าธรรมเนียม การขอใบอนุญาตในการทำธุรกิจ การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญามีความเข้มงวดน้อย การบริหารจัดการด้านภาษีที่ไม่มีประสิทธิภาพ และมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษีล้วนส่งผลกดดันเสรีภาพในการค้าขายสินค้าและบริการ

3.4.4 เสรีภาพทางนโยบายด้านการเงิน (Monetary Freedom)

ระบบการเงินในประเทศกานาได้รับการพัฒนาและปฏิรูปอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ได้รับคะแนนในปี 2554 อยู่ที่ 60.0 ซึ่งระดับคะแนนดังกล่าวสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนเสรีภาพทางการเงินของโลก ซึ่งอยู่ที่ 48.5 คะแนนค่อนข้างมาก

3.4.5 เสรีภาพทางการลงทุน (Investment Freedom)

นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศกานาได้เช่นเดียวกับประชากรชาว กานา ยกเว้นในบางอุตสาหกรรม เช่น ธนาคาร การประมง การทำเหมือง และอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ นักลงทุน ต่างชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินแต่ได้รับอนุญาตให้ถือครองในลักษณะการเช่าซื้อได้ นอกจากนี้ นักลงทุนที่ ประสงค์จะลงทุนในประเทศกานาต้องจดทะเบียนกับรัฐบาล และมีเงินทุนขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ อนึ่งคะแนน เสรีภาพทางการลงทุนของประเทศกานาในปี 2554 อยู่ที่ 65 คะแนน ซึ่งระดับคะแนนดังกล่าวสูงกว่าค่าเฉลี่ย คะแนนเสรีภาพทางการลงทุนของโลก นักลงทุนทั้งในและนอกประเทศสามารถเปิดบัญชีสกุลเงินต่างประเทศได้ รวมถึงการโอนเงินระหว่างประเทศสามารถกระทำได้โดยมีอุปสรรคค่อนข้างน้อย

3.4.6 เสรีภาพทางการเงินการธนาคาร (Financial Freedom)

ปัจจุบันประเทศกานามีธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 30 ธนาคาร โดย 3 แห่งเป็นธนาคารหลัก ซึ่งรัฐบาลถือ หุ้นส่วนใหญ่ ในส่วนของการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจภาคเอกชนซึ่งมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ภายหลังกปี 2546 ที่ ได้ริเริ่มการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจการธนาคารเพื่อส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในภาคการธนาคารของประเทศ และปี 2551 ที่สภาได้ผ่านพระราชบัญญัติแก้ไขกฎระเบียบการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร ส่งผลให้มี การขยายตัวและการพัฒนาในอุตสาหกรรมทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ส่วนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศกานา ปัจจุบันมีบริษัทจดทะเบียนทั้งสิ้น 30 บริษัท โดยมูลค่าตลาดมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและชาวต่างชาติสามารถ ลงทุนได้ ซึ่งประสิทธิภาพของภาคการเงินได้เพิ่มสูงขึ้นจากการปฏิรูประบบสถาบัน เช่น การจัดตั้งระบบการชำระเงิน แห่งชาติ

3.4.7 การปลอดการทุจริต (Freedom from Corruption)

ประเทศกานายังถือเป็นประเทศที่มีปัญหาในการทุจริตค่อนข้างสูง ผลการสำรวจดัชนีความโปร่งใสเมื่อปี 2552 โดย Transparency International ได้จัดประเทศกานาอยู่อันดับที่ 69 จากประเทศในการสำรวจทั้งหมด 180 ประเทศ นักธุรกิจต่างชาติยังคงแจ้งถึงพฤติกรรมขอเงินเป็นค่าตอบแทนจากการประสานธุรกิจในด้านต่างๆ ของชาวกานา นอกจากนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในประเทศด้านความเชื่อถือของหน่วยงาน ราชการ พบว่า สถาบันศาลได้รับความเชื่อถือน้อยเป็นอันดับสองรองจากสถาบันตำรวจ

3.4.8 เสรีภาพด้านแรงงาน (Labor Freedom)

กฎระเบียบด้านแรงงานในประเทศกานาค่อนข้างล้าสมัยและขาดความยืดหยุ่น ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน นอกเหนือจากค่าจ้างประจําวันไม่สูง แต่การเลิกจ้างนั้นทำได้ยากและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ทั้งนี้ ประเทศกานา ได้รับคะแนนเสรีภาพด้านแรงงานในปี 2554 อยู่ที่ 56.1 คะแนน ซึ่งระดับคะแนนดังกล่าวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนน เสรีภาพด้านแรงงานของโลก ซึ่งอยู่ที่ 61.5 คะแนน

3.4.9 ความสะดวกในการทำธุรกิจ

ในภาพรวมอันดับความสะดวกในการทำธุรกิจของประเทศกานาในปี 2554 อยู่อันดับที่ 67 ดีขึ้น 10 อันดับ เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า กล่าวคือ จำนวนขั้นตอนในการจัดตั้งธุรกิจได้ลดลงจาก 10 ขั้นตอนในปี 2551 เหลือเพียง 7 ขั้นตอนในปี 2554 เช่นเดียวกับระยะเวลาดำเนินการจัดตั้งธุรกิจที่ลดลงจาก 15 วัน ในปี 2551 เหลือ 12 วัน ในปี 2554

ตารางที่ 7: อันดับของความสะดวกในการทำธุรกิจของประเทศกานาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และ Sub - Saharan Africa ปี 2554

หัวข้อการจัดอันดับ	อันดับโลก		
	กานา	ไทย	Sub-Saharan Africa
1) ความสะดวกในการจัดตั้งบริษัท ⁸	99	95	
1.1 จำนวนขั้นตอนในการยื่นขอดำเนินการ	7	7	8.9
1.2 ระยะเวลาในการดำเนินการ (วัน)	12	32	45.2
2) ขั้นตอนการขอใบอนุญาตก่อสร้าง	151	12	
2.1 จำนวนขั้นตอนในการยื่นขอดำเนินการ	18	11	17.6
2.2 ระยะเวลาในการดำเนินการ (วัน)	220	156	239.5
3) ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของกิจการ	36	19	
3.1 จำนวนขั้นตอนในการยื่นขอดำเนินการ	5	2	6.5
3.2 ระยะเวลาในการดำเนินการ (วัน)	34	2	67.9
3.3 ค่าใช้จ่าย (ร้อยละของรายได้ต่อหัว)	1,017.7	4.3	9.6
4) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ	46	72	
4.1 ดัชนีข้อมูลสินเชื่อ ⁹	3	5	1.7
5) การให้ความคุ้มครองผู้ลงทุน	44	12	
5.1 ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ¹⁰	7	10	4.8
5.2 ดัชนีการคุ้มครองผู้ลงทุน ¹¹	6	7.7	4.4
6) ความสะดวกในการชำระภาษี	78	91	
6.1 จำนวนภาษีที่ต้องชำระ	33	23	37.3
6.2 ภาระภาษีทั้งหมด (ร้อยละของกำไร)	32.7	37.4	68
7) ความสะดวกด้านการค้าขายระหว่างประเทศ	89	12	
7.1 จำนวนเอกสารที่ต้องยื่นในการส่งออก	6	4	7.7
7.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งออก (วัน)	19	14	32.3
7.3 ต้นทุนในการส่งออกต่อตู้สินค้า (ดอลลาร์สหรัฐฯ)	1,013	625	1,961.5
7.4 จำนวนเอกสารที่ต้องยื่นในการนำเข้า	7	3	8.7
7.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเข้า (วัน)	29	13	38.2

⁸ เป็นอันดับที่เปรียบเทียบกับ 181 ประเทศทั่วโลก โดยอันดับ 1 หมายถึงประเทศที่ให้ความสะดวกมากที่สุด และอันดับ 181 หมายถึงประเทศที่ให้ความสะดวกน้อยที่สุด

⁹ ดัชนีข้อมูลสินเชื่อมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 6 โดยค่าที่มากขึ้นหมายถึง ข้อมูลสินเชื่อมีความหลากหลาย มีคุณภาพ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

¹⁰ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดยค่าที่มากขึ้นหมายถึง การดำเนินธุรกรรมต่างๆมีความโปร่งใสมยิ่งขึ้น

¹¹ ดัชนีการคุ้มครองผู้ลงทุนมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 10 โดยค่าที่มากขึ้นหมายถึง มาตรการคุ้มครองผู้ลงทุนที่เข้มแข็งขึ้น

หัวข้อการจัดอันดับ	อันดับโลก		
	กานา	ไทย	Sub-Saharan Africa
7.6 ต้นทุนในการนำเข้าต่อตู้สินค้า (ดอลลาร์สหรัฐฯ)	1,203	795	2,491.8
8) การบังคับใช้สัญญา	45	25	
8.1 จำนวนขั้นตอนในการยื่นขอดำเนินการ	36	36	39.1
8.2 ระยะเวลาในการดำเนินการ (วัน)	487	479	639
9) การปิดกิจการ	109	46	
9.1 อัตราค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟู (เซ็นต์ต่อ 1 ดอลลาร์)	23.7	43.5	23.2
9.2 ระยะเวลา (ปี)	1.9	2.7	3.4
ความสะดวกในการทำธุรกิจ (อันดับรวม)	67	19	

ที่มา: www.doingbusiness.org ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 รวบรวมโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

3.5 ความตกลงที่สำคัญระหว่างประเทศ

3.5.1 World Trade Organization (WTO)

ประเทศกานาเป็นสมาชิก WTO โดยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกตั้งแต่วันที่ตั้งองค์การอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2538

3.5.2 African Union (AU)

กานาเป็นหนึ่งในสมาชิกของสหภาพแอฟริกา (African Union) สหภาพแอฟริกา (African Union) เป็นความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ก่อกำเนิดจากองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) เมื่อปี 2545 โดยได้ปรับปรุงกฎบัตรเดิมขององค์การเอกภาพแอฟริกาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพและสามารถแทรกแซงกิจการของประเทศสมาชิก โดยผ่านกองกำลังรักษาสันติภาพ นโยบายสำคัญที่สหภาพแอฟริกาเน้นคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน และใช้แนวความคิด New Partnership for Africa's Development หรือ NEPAD เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคแอฟริกา

ที่ผ่านมาสหภาพแอฟริกาและอาเซียนยังไม่มีกรอบความร่วมมือระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้เริ่มมีความร่วมมือกับสหภาพแอฟริกาบ้างแล้ว โดยการแต่งตั้ง ออท ผู้แทนถาวรประจำสหภาพแอฟริกา (ออท.ณ กรุงไคโร ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการ AU) และเข้าร่วมกับภารกิจ UNAMID หรือ UN Mission in Darfur ซึ่งมีกองกำลังรักษาสันติภาพของ AU เป็นกำลังหลัก รวมทั้งได้บริจาคเวชภัณฑ์ที่ผลิตโดยองค์การเภสัชกรรมไทยให้กับ AMISOM หรือ African Union Mission in Somalia เพื่อใช้ในโรงพยาบาลกรุงโมกาดิชู ซึ่งเป็นเมืองหลวงของโซมาเลีย มูลค่าหนึ่งหมื่นดอลลาร์สหรัฐฯ

3.5.3 Economic Community of West Africa (ECOWAS)

ปัจจุบันมีสมาชิก 15 ประเทศ ได้แก่ เบนิน เซเนกัล กานา แกมเบีย เคปเวิร์ด มาลี โกตดิวัวร์ บูกินาฟาโซ โตโก ไนเจอร์ กินีบิสเซา ไนจีเรีย ไลเบเรีย กินี และเซียร์ราลีโอน ซึ่งมีประชากรรวมกว่า 300 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมกว่า 4 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ ECOWAS มีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในภาคอุตสาหกรรม การขนส่ง การโทรคมนาคม พลังงาน เกษตรกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ การพาณิชย์ ระบบการเงิน แม้กระทั่งด้านสังคมและวัฒนธรรม

แผนภาพที่ 3: แผนที่ประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS)

ที่มา: <http://atacmag.com/taxonomy/term/469> ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

3.5.4 Africa Growth and Opportunity Act (AGOA)

มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม ปี 2546 ซึ่งข้อตกลงนี้ถือเป็นการปฏิรูปทางการค้าของประเทศในทวีปแอฟริกา โดยสหรัฐฯ ให้สิทธิในการเข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาได้ โดยปลอดภาษีและไม่มีการจำกัดโควตาสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษในแถบ Sub-Saharan African (SSA)

3.5.5 Cotonou (ACP) Agreement

เป็นความตกลงความร่วมมือระหว่าง 77 ประเทศในแถบแอฟริกา แคริบเบียน และแปซิฟิก (African, Caribbean and Pacific: ACP) และ 15 รัฐในกลุ่ม European Union (EU) โดยประเทศแองโกลาเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงทางการค้า ACP-EU ที่ให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าทุกชนิดที่ผลิตโดย ACP ยกเว้นสินค้าอาวุธ ในการเข้าสู่ตลาด EU

สหภาพยุโรปมอบสิทธิพิเศษทางการค้า แก่กลุ่มประเทศ ACP ตั้งแต่ปี 2506 ภายใต้สนธิสัญญาโลม (Lome Convention) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการก่อตั้ง WTO สนธิสัญญาโลมได้กลายเป็นความขัดแย้งกับ บทบัญญัติ WTO จึงเกิด Cotonou Agreement เมื่อปี 2543 ซึ่งจะใช้เป็นต้นแบบควบคุมความสัมพันธ์ระหว่าง EU-ACP ไปจนถึงปี 2563 และขยายเวลาการมอบสิทธิพิเศษทางการค้าเพียงฝ่ายเดียวนี้ต่อไป ภายใต้การรับรอง โดย WTO จนถึงปลายปี 2550 เพื่อให้สหภาพยุโรปสามารถเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางการค้า (Economic Partnership Agreements - EPA) โดยมีรายละเอียดที่ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติใน WTO

การเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางการค้า (EPA) นี้ทางสหภาพยุโรปได้แบ่งการเจรจากับกลุ่มประเทศ ACP ออกเป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศแอฟริกาตะวันตก กลุ่มประเทศแอฟริกากลาง กลุ่มประเทศแอฟริกาใต้และ ตะวันออก ประเทศแอฟริกาใต้ และกลุ่มประเทศแคริบเบียน และแปซิฟิก ซึ่งประเทศแองโกลาเข้าร่วมเจรจาภายใต้ กลุ่มประเทศแอฟริกาใต้ (Southern African Development Community - SADC) ร่วมกับอีก 7 ประเทศตั้งแต่ ปี 2547 ประเทศมอริเชียสเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงทางการค้า ACP-EU ที่ให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าทุกชนิดที่ผลิต โดย ACP ยกเว้นสินค้าอาวุธ ในการเข้าสู่ตลาด EU

3.5.6 ความตกลงยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน

ประเทศกานามีความตกลงในการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับประเทศต่างๆ รวม 6 ประเทศ ซึ่งที่ลงนาม และบังคับใช้แล้ว 3 ประเทศ คือ สหราชอาณาจักรฯ ประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศสและรอลงนามอยู่อีก 3 ประเทศ คือ ประเทศเบลเยียม อิตาลีและยูโกสลาเวีย¹²

3.5.7 ความตกลงการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน

ประเทศกานามีความตกลงในการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนกับประเทศต่างๆ ที่ได้ลงนามแล้วใน ลักษณะทวิภาคี รวม 21 ประเทศและ 1 องค์กร และมีผลบังคับใช้แล้วใน 7 ประเทศ และ 1 องค์กรตามตาราง ดังนี้

¹² ปัจจุบันเป็นประเทศที่ล้มละลายแล้วคาดว่าน่าจะเป็นข้อตกลงที่ควาไว้ นักลงทุนที่สนใจให้ประโยชน์ขอให้สอบถามหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนในประเทศกานา

ตารางที่ 8: ความตกลงในการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศกานากับประเทศต่างๆ

ประเทศคู่ค้า/องค์กรที่บังคับใช้แล้ว	ประเทศคู่ค้า/องค์กรที่ยังไม่บังคับใช้
China	Bulgaria
Denmark	Burkina Faso
Germany	Cote d' Ivory
Malaysia	Cuba
Netherland	Egypt
OPEC Fund	France
The Swiss Confederation	Guinea
United Kingdom	Mauritania
	Mauritius
	Romania
	South Africa
	USA
	Yugoslavia
	Zambia

ที่มา: www.state.gov และ www.gipc.org.gh ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม ปี 2554

3.6 นโยบายและสถานภาพทางการเงิน

ธนาคารกลางแห่งกานา (Bank of Ghana) มีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ อนึ่ง ภาคราชการเงินของประเทศกานาได้มีการปฏิรูปและปรับปรุงค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นผลจากการแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารปี 2550 (Banking Amendment Act, 2007) ที่มีการให้ใบอนุญาตการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์แก่ธนาคารนอกอาณาจักรเข้ามาขออนุญาตดำเนินการได้ โดย Barclay Bank (Ghana) Limited เป็นธนาคารแห่งแรกในประเทศที่ได้รับใบอนุญาตนี้ ซึ่งมีผลให้บุคคลและนิติบุคคลต่างชาติเปิดบัญชีธนาคารในประเทศกานาจากต่างประเทศได้ ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศกานามีธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 30 แห่ง ได้แก่

3.6.1 ธนาคาร

- 1) Access Bank Ghana
- 2) Agricultural Development Bank of Ghana
- 3) AmalBank - A subsidiary of Bank of Africa Group
- 4) ARB Apex Bank
- 5) Bank of Baroda
- 6) Barclays Bank
- 7) Banque Sahélo-Saharienne pour l'Investissement et le Commerce (BSIC)
- 8) CAL Bank
- 9) Citi Bank (Ghana Respresentative office only)
- 10) Ecobank Ghana

- 11) Energy Bank
- 12) Fidelity Bank Ghana Limited
- 13) First Atlantic Merchant Bank Ghana (FAMBG)
- 14) Ghana Commercial Bank
- 15) Ghana International Bank Plc. (Ghana Representative office only)
- 16) Guaranty Trust Bank (Ghana)
- 17) HFC Bank
- 18) Intercontinental Bank Ghana Limited
- 19) International Commercial Bank
- 20) Merchant Bank Ghana Limited (MBG)
- 21) National Investment Bank
- 22) Prudential Bank Limited
- 23) Société Générale - Social Security Bank (SG-SSB)
- 24) Stanbic Bank
- 25) Standard Chartered Bank
- 26) The Trust Bank
- 27) UniBank
- 28) United Bank for Africa
- 29) UT Bank
- 30) Zenith Bank

3.6.2 ธุรกิจประกันภัย (Insurance Sector)

ปัจจุบันประเทศกานามีธุรกิจประกันภัยทั้งสิ้น 14 แห่ง ได้แก่

- 1) Beacon Insurance Company Ltd.
- 2) Crusader Insurance Company
- 3) Donewell Insurance Company
- 4) Enterprise Insurance Company Ghana
- 5) Gamin Life Insurance Company
- 6) Ghana Reinsurance Company Ltd.
- 7) Metropolitan Insurance Company
- 8) Ghana Student Insurance
- 9) Provident Insurance Company
- 10) Sikasem
- 11) The State Corporation of Ghana
- 12) Tri-Star Insurance Services
- 13) Unique Insurance Company Limited
- 14) Vanguard Assurance

3.6.3 ตลาดหลักทรัพย์¹³

ตลาดหลักทรัพย์ประเทศกานาเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2532 และปัจจุบันมีบริษัทจดทะเบียนอยู่ทั้งสิ้น 36 บริษัท ซึ่งบริษัทส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของชาวกานา โดย อุตสาหกรรมการผลิตและโรงกลั่นเบียร์ เป็นสาขาที่มีมูลค่าตลาดสูงสุด ทั้งนี้บริษัทที่จดทะเบียนเข้าตลาดหุ้น ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การยกเว้นภาษีกำไรจากการซื้อขายหุ้นจนถึงปี 2558 อนึ่งตลาดหลักทรัพย์ประเทศกานาเปิดดำเนินการทุกวันทำการ เวลา 10.00-12.00 น.

3.6.4 อัตราแลกเปลี่ยนและเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศกานาใช้สกุลเงินท้องถิ่น คือ Ghana Cedi (Ghc) ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ต้นปี 2550 ทดแทนสกุลเงิน Cedi เก่า โดยได้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยน 10,000 Cedi (เก่า) ให้เทียบเท่ากับ 1 Ghc และ 1 Ghc มีค่าเท่ากับ 100 Ghana Pesewas (GP) ปัจจุบันใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบควบคุม (Managed Float)

แผนภาพที่ 4: ธนบัตรชนิดต่างๆของประเทศกานา

ที่มา: <http://www.bog.gov.gh> ข้อมูล ณ วันที่ 20 กรกฎาคม ปี 2554

¹³ www.gse.com.gh

ตารางที่ 9: อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศกานา ปี 2550-2553

หน่วย: Ghana Cedi (Ghc)/ ดอลลาร์สหรัฐฯ

	2550	2551	2552	2553
อัตราแลกเปลี่ยน	0.95	1.1	1.409	1.429

ที่มา: www.cia.gov ข้อมูล ณ วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2554 รวบรวมโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

ตารางที่ 10: เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศกานา (รวมทอง) ปี 2550-2553

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2550	2551	2552	2553
เงินทุนสำรอง	2,204	2,000	3,165	3,800

ที่มา: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database ข้อมูล ณ วันที่ 19 พฤษภาคม ปี 2554

บทที่ 4 โอกาสและสู่ทางการลงทุน

4.1 การค้าระหว่างประเทศไทยและกานา

4.1.1 สินค้านำเข้าและส่งออกที่สำคัญ

ตารางที่ 11: สินค้านำเข้าของไทยจากกานา

รายการ	มูลค่า: พันดอลลาร์สหรัฐฯ		
	2551	2552	2553
โกโก้	18,106	18,711	23,557
สัตว์ทะเลจำพวกปลาและกุ้ง	62	26	3,204
เหล็ก	4,275	1,966	1,386
อะลูมิเนียม	1,167	195	1,134
ฝ้าย	352	0	254
ไม้	334	147	225
ผลิตภัณฑ์จากไม้	0	77	182
ตะกั่ว	0	0	88
เครื่องจักร	0	0	11
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	0	0	7

ที่มา: TradeMap, UNCTAD ข้อมูล ณ วันที่ 14 กันยายน ปี 2554

ตารางที่ 12: สินค้าส่งออกของไทยไปกานา

รายการ	มูลค่า: พันดอลลาร์สหรัฐฯ		
	2551	2552	2553
ัญชี ³³	126,088	105,931	95,914
พลาสติก	35,262	27,491	41,825
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	15,461	14,614	19,117
ยานพาหนะอื่นที่ไม่ใช่รถไฟหรือรถราง	8,789	10,107	12,353
ัญชี, แป้ง, นม	839	1,777	5,493
ยาง	2,737	4,167	4,601
เนื้อสัตว์และอาหารทะเลจำพวกปลาหรือกุ้ง	5,229	3,113	4,207
เครื่องดื่มจำพวกเหล้า หรือหมักดอง	4,317	3,894	4,104
น้ำมันหอมระเหย, น้ำหอม, เครื่องสำอาง	3,652	3,445	3,449
เครื่องจักร	3,439	2,952	3,444

ที่มา: TradeMap, UNCTAD ข้อมูล ณ วันที่ 14 กันยายน ปี 2554

4.2 อุตสาหกรรมที่น่าสนใจลงทุน

4.2.1 สินค้าเกษตร (ภาพรวม)

กานาเป็นประเทศที่มีขนาดพื้นที่ 227,533 ตารางกิโลเมตร เล็กกว่าไทยที่มีพื้นที่ 510,890 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 2 เท่า แต่มีพื้นที่เพาะปลูกมากถึง 156,000 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 68.6 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งมากกว่าไทยที่มีพื้นที่เกษตรเพียงร้อยละ 38.5 ของพื้นที่ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตร พบว่า กานามีพื้นที่ชลประทานเพียง ร้อยละ 0.2 เท่านั้น ในขณะที่ไทยมี ร้อยละ 25.4 ส่งผลให้ไทยได้เปรียบกานา ในด้านการเพาะปลูก

ตารางที่ 13: พื้นที่เพาะปลูกของกานาเปรียบเทียบกับไทย

	กานา	ไทย
ภูมิอากาศ	ทางใต้ร้อนชื้น ทางเหนือร้อนแห้งแล้ง	ร้อนชื้น ฝนชุก
ภูมิประเทศ	ส่วนมากเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาบางพื้นที่	ส่วนมากเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาบางพื้นที่
ขนาดพื้นที่ประเทศ	227,533 ตารางกิโลเมตร	510,890 ตารางกิโลเมตร
ขนาดพื้นที่เกษตร	156,000 ตารางกิโลเมตร	196,500 ตารางกิโลเมตร
ขนาดพื้นที่เกษตรต่อพื้นที่ประเทศ	ร้อยละ 68.6	ร้อยละ 38.5
ขนาดพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตร	ร้อยละ 0.2	ร้อยละ 25.4
รายได้สุทธิทางการเกษตร	8,374 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	31,653 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อ GDP	ร้อยละ 32	ร้อยละ 12
รายได้สุทธิทางการเกษตร ต่อตารางกิโลเมตร	53,681 ดอลลาร์สหรัฐฯ	161,082 ดอลลาร์สหรัฐฯ
ปุ๋ย	ขาดดุล 67.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	ขาดดุล 1,258.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: FAO Statistics ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสินค้าเกษตรหลายรายการของกานา พบว่า กานา มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตร หลายรายการ อีกทั้ง สภาพภูมิศาสตร์ของกานา ก็มีความได้เปรียบในการส่งออกไปยังประเทศอื่นๆ ในแอฟริกา ยุโรป ตะวันออกกลาง และ เอเชียใต้ กานา จึงอาจเป็นแหล่งลงทุนด้านเกษตรที่น่าสนใจอีกแหล่งหนึ่งของไทยได้

4.2.2 ถั่ว

ถั่วเป็นอาหารหลักของชาวกานา และ ชาวแอฟริกันหลายชาติ ถั่วจึงเป็นผลไม้ที่นิยมปลูกทั่วไป ี่หนึ่งๆ กานาสามารถผลิตถั่วได้มาก ตลาดหลักของกานา คือ ยุโรป

4.2.3 สับปะรด

สับปะรด เป็น พืชอีกชนิดที่กานานมีการส่งออกสูง โดย ตลาดหลักอยู่ในยุโรป (ด้วยเหตุผลด้านระยะทาง) อย่างไรก็ตาม กานานมีการแปรรูปสับปะรดน้อย การลงทุนในอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูป จึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าสนใจในกานา

4.2.4 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์

เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นพืชที่กานานมีการผลิตและส่งออกสูง โดยมากจะส่งออกไปยังอินเดีย อย่างไรก็ตาม การแปรรูปก็ยังมีไม่มาก

4.2.5 เชียบัทเตอร์

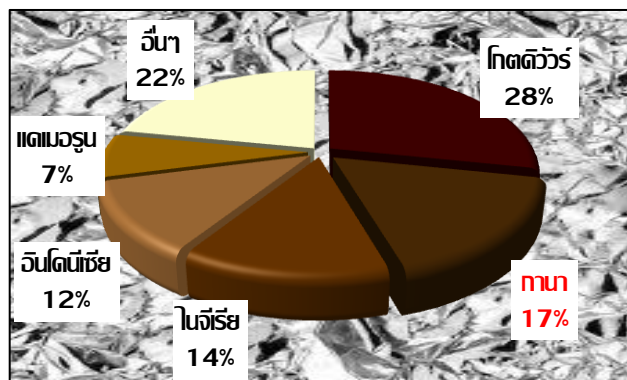
เชียบัทเตอร์ สกัดได้จากผลเชีย (Shea Nut) โดยมากใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง กานาเป็นประเทศหนึ่งที่ผลิต เชียบัทเตอร์ ได้มาก แต่การแปรรูปเป็นเครื่องสำอางยังมีน้อย โดยตลาดหลักอยู่ในยุโรป อุตสาหกรรมแปรรูป เชียบัทเตอร์ จึงเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่น่าสนใจในกานา

4.2.6 โกโก้

กานาเป็นประเทศผู้ปลูกและส่งออกโกโก้อันดับ 2 ของโลก รองจากโกตดิวัวร์ เพียงประเทศเดียว โดยการส่งออกเมล็ดโกโก้ของกานานั้น สูงถึงร้อยละ 17 ของตลาดเมล็ดโกโก้ของโลก แต่เมื่อพิจารณาตลาดช็อกโกแลตและอาหารแปรรูปจากโกโก้ของโลก กลับพบว่า กานาอยู่เพียงลำดับที่ 76 ในปี 2552 ซึ่งต่ำกว่าไทยที่อยู่อันดับที่ 53 ในปีเดียวกัน

แผนภาพที่ 5: สัดส่วนการผลิตโกโก้ของประเทศต่างๆ

ที่มา: FAO Statistics ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

การส่งออกโกโก้ส่วนใหญ่ของกานา เป็นเพียงการผลิตขั้นต้น คือ เมล็ดโกโก้ เท่านั้น โดยการส่งออกเมล็ดโกโก้สูงถึง 1,578 หรือคิดเป็น ร้อยละ 82 ของการส่งออกโกโก้ทั้งหมดในปี 2552 ในขณะที่การส่งออกโกโก้แปรรูปที่ให้มูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่าง โกโก้เฟสท์ โกโก้บัตเตอร์ และ โกโก้พาวเดอร์ มีอยู่น้อย ส่วนการผลิตสินค้าชั้นปลาย คือ ช็อกโกแลต และอาหารแปรรูปจากโกโก้ ยังมีน้อยมาก อุตสาหกรรมแปรรูปโกโก้ หรือ ทำช็อกโกแลต จึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่น่าสนใจในกานา

ชื่อ ช็อกโกแลต กานา แต่ผลิตในประเทศอื่น และ แม้จะมีตราของตนเอง (Golden Tree) แต่ไม่มีสูตรพิเศษ

4.2.7 ไม้

ไม้เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของกานา โดยในปี 2552 กานาส่งออกสินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ (พิกัด 44) สูงถึง 185 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.6 ของการส่งออกทั้งหมดของกานา โดยพื้นที่ที่เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ จะอยู่ทางใต้ใกล้ชายฝั่งของประเทศ ส่วนทางตอนกลางและตอนเหนือ จะมีพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์น้อยกว่า ซึ่งโดยมากจะเป็นพื้นที่หญ้า และ ไม้ต้นสั้น

ตารางที่ 14: เปรียบเทียบพื้นที่ป่าของไทยกับกานา

	กานา	ไทย
พื้นที่ป่า	50,554 ตารางกิโลเมตร	189,572 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ป่าต่อพื้นที่ประเทศ	ร้อยละ 22.2	ร้อยละ 37.1

ที่มา: FAO Statistics ข้อมูล ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปี 2554

ปี 2545 รัฐบาลกานา ได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุม และ ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมป่าไม้ ของ กานามีความยั่งยืน โดยใช้นโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อจูงใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น นโยบายปลูกป่าเพิ่ม นโยบายเพิ่มค่า stumpage fee นโยบายเพิ่มภาษีป่าไม้ นโยบายให้แรงจูงใจแก่กิจการป่าไม้ที่ช่วยการอนุรักษ์

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมไม้ของกานา เน้นไปที่การผลิตชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม การผลิตเฟอร์นิเจอร์และการทำไม้ชิ้นปลายอื่นๆ ยังมีไม่มาก อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์จึงเป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจในกานา

4.2.8 ประมง

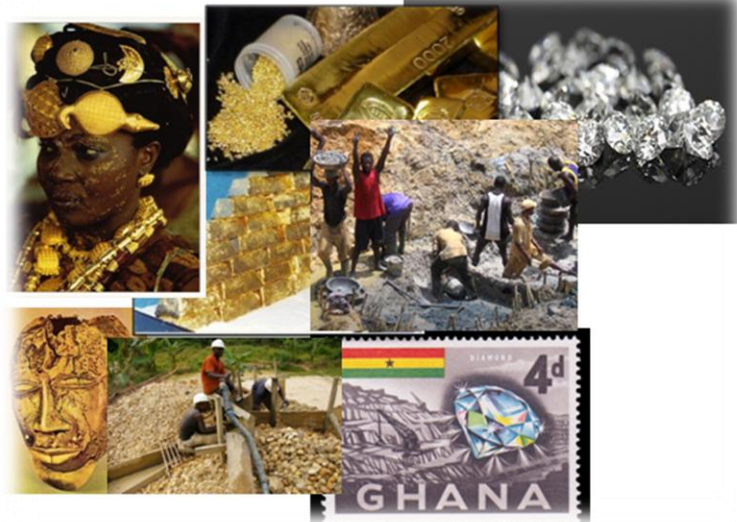
ปลากระป๋อง เป็นสินค้าที่กานามีศักยภาพในการส่งออก โดยตลาดหลักของกานา คือ ฝรั่งเศสและอังกฤษ แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมอุตสาหกรรมประมงของกานา พบว่า ในปี 2551 กานาขาดดุลการค้าในกลุ่มประมงขั้นต้น มากถึง 75 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปีเดียวกัน ก็ขาดดุลการค้า ปลากระป๋อง อีก 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ¹⁴ กานาจึงมีศักยภาพในสินค้าประมงไม่สูงนัก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาคณะสนาม พบว่า สาเหตุหลักที่กานาขาดดุลการค้าประมงขั้นต้นจนต้องนำเข้ามาเพื่อแปรรูปนั้น เกิดจากปัญหาการขาดเทคโนโลยีในการจับปลา และการเลี้ยงปลา เป็นสำคัญ โดย การประมงส่วนมากของกานาจะเป็นประมงชายฝั่งเป็นหลัก กานาจึงมีความต้องการอย่างยิ่งให้ไทยเข้าไปลงทุนกิจการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงปลา (Aqua Culture)

¹⁴ TradeMap, UNCTAD

4.2.9 อัญมณี (ทองคำ และ เพชร)

อัญมณีที่มีมากในกานา คือ ทองคำ และ เพชร อย่างไรก็ตาม เพชรของกานายังมีคุณภาพไม่สูง และมีปริมาณไม่มากนัก หากเปรียบเทียบกับทองคำที่มีอยู่มาก แต่อุตสาหกรรมแปรรูปทองคำของกานายังได้รับการพัฒนาไม่มากเท่าที่ควร การลงทุนแปรรูปอัญมณีจึงเป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจในกานา

บทที่ 5 หน่วยงานด้านการลงทุนที่สำคัญ

1. Ghana Investment Promotion Center (GIPC)

เป็นองค์กรที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ ด้านการลงทุนในประเทศกานา สามารถให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่นักลงทุนไทยได้

ที่อยู่: Public Services Commission Building, Ministries Enclave, Accra, Ghana

หมายเลขโทรศัพท์: +233 302 665 125-9/664276

หมายเลขโทรสาร: +233 302 663 801/663655

อีเมล: info@gipcghana.com

เว็บไซต์: www.gipcghana.com

2. Ghana Free Zones Board

เป็นองค์กรที่ให้คำแนะนำ ด้านการลงทุนในพื้นที่ที่เป็นเขตปลอดอากรประเทศกานา

ที่อยู่: Ghana Free Zones Board, 5th Link Rd, East Cantonments [Near US Embassy], Accra, Ghana

หมายเลขโทรศัพท์: +233 302 780535 | 785037, +233 24 2174534

หมายเลขโทรสาร: +233 302 780536 | 780537

อีเมล: info@gfzb.gov.gh

เว็บไซต์: www.gfzb.com.gh

3. Ghana National Chamber of Commerce and Industry

เป็นองค์กรที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ ด้านการค้าในประเทศกานาสามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนไทยได้ มีบริษัทที่เป็นสมาชิกประมาณ 14,000 บริษัท

ที่อยู่: Ghana National Chamber of Commerce & Industry, 2nd Floor Adabla Plaza, 3 Oroko Street, Kokomlemle, P. O. Box 2325, Accra, Ghana

หมายเลขโทรศัพท์: +233 (0) 302 246084, 30 7012780/1

หมายเลขโทรสาร: +233 302 255202

อีเมล: info@ghanachamber.org

เว็บไซต์: www.ghanachamber.org

4. Thai Trade Center (Ghana)

ที่อยู่: 4 Alema Avenue Airport Residential Area, P.O. Box P.M.B. CT 105 Cantonments

หมายเลขโทรศัพท์: +233-21 780442

หมายเลขโทรสาร: +233-21 769941

อีเมล: pithya@hotmail.com, pithya@depthai.go.th, Thailand_ghana@yahoo.com, thaitaccra@depthai.go.th

เว็บไซต์: http://www.thaitrade.com/thaitrade_center/Africa

5. Consulate of the Republic of Ghana in the Royal Kingdom of Thailand

ที่อยู่: 976 Promsuan Building, Rimklongsamaem Road, Huay Kwang Bangkokkapi, Bangkok 10320, Thailand

หมายเลขโทรศัพท์: +66 2 6415214

หมายเลขโทรสาร: +662-6415215

อีเมล: info@ghanaconsulate-thailand.com

เว็บไซต์: www.ghanaconsulate-thailand.com

Consulate of Ghana
Bangkok